

České cukrovary zápasí s dovozem levného cukru ze zahraničí, budou muset omezit výrobu a hrozí i uzavření některých závodů

28.2.2025 - Marek Zemánek | Potravinářská komora ČR

Cukrovary v Česku ohrožuje konkurence ze zemí mimo EU. Pěstitelé cukrové řepy přitom v těchto zemích používají pesticidy, které jsou v Unii zakázané, a nemusí se také potýkat s unijními „zelenými“ regulacemi. Tuzemské podniky v současnosti zápolí se zvýšenými náklady, ať už jde o energie, poplatky za obaly, emisní povolenky nebo rostoucí mzdy v sektoru. Některé závody jsou proto v kritické situaci a hrozí jim snižování výroby, případně jejich celkové uzavření.

České cukrovarnictví se může pochlubit 200letou tradicí, v posledních letech ale prochází velmi bouřlivým obdobím. Na tuzemském trhu totiž panuje paradoxní situace. Ceny cukru vlivem nadměrného dovozu z Ukrajiny klesají, i když stále rostou výrobní náklady. Především jde o růst cen energií, surovin a různých poplatků.

Vybrané jednotkové náklady cukrovarů:

„Aktuální cena, za kterou lidé cukr nakoupí, cukrovarům zdaleka nepokryje náklady. V posledních letech podnikům rostly všechny náklady a zejména platby za energie, na něž je výroba cukru velmi náročná. Je nutné také připomenout, že cukrovary jako jediný obor z potravinářství platí emisní povolenky,“ řekla prezidentka Potravinářské komory Dana Večeřová.

Hořký byznys

Levnému dovozu z třetích zemí dokáží čeští producenti jen stěží konkurovat. Do Česka se za poslední dva roky zvýšil dovoz zejména z Ukrajiny, kde ovšem neplatí stejně přísné výrobní a environmentální standardy. V loňském roce se ho k nám dovezlo téměř 28 tisíc tun, což je přes čtyřikrát více než v roce 2022. Na trhu je ale zároveň velké množství cukru z Polska, kde stát výrobu výrazně dotuje. Kuriozní situace nastává při dovozech z Bulharska, kde není žádný cukrovar. Přesto ho k nám loni doputovalo 349 tun, předloni dokonce 2 076 tun. Pravděpodobně tak podle Svazu pěstitelů cukrovky Čech půjde o přebalený cukr z Ruska.

„Naše podniky musí bojovat s konkurenty na nerovném hřišti. Vozí se k nám cukr z třetích zemí pod náklady, jako by se nic nedělo. Přitom byl původně určený pro jiné trhy. Na evropském trhu tak vznikl převis nabídky a devastuje to naše cukrovary. Pokud situace bude takhle dále pokračovat, může to být katastrofa pro celý obor. Bohužel ale vůbec nevidíme žádné systémové řešení. Rozhodně nejsme proti pomoci Ukrajině, ale nesmí to být na úkor našich zemědělců a podniků,“ uvedl předseda představenstva Svazu pěstitelů cukrovky Čech Otakar Šásek, který je zároveň předsedou Krajské agrární komory Ústeckého kraje.

Dovoz cukru z Ukrajiny (v tunách):

Potravinářská komora také upozorňuje na novou obchodní dohodu se zeměmi Mercosur. Dohoda, kterou EU uzavřela s jihoamerickými státy na konci loňského roku, umožní další bezcelní dovoz cukru. Přestože potravináři podporují mezinárodní obchod, zároveň ale prosazují, aby se na dovozové výrobky vztahovaly stejné požadavky jako na unijní produkci. V Brazílii přitom lze používat

desítky přípravků na ochranu rostlin, které jsou v EU zakázané.

Komora také považuje za důležité upozornit na nadcházející březnové jednání EU s Indií o nové obchodní dohodě. Indické vládní dotace na cukr podle Světové obchodní organizace výrazně překračují mezinárodní limity a evropské podniky tak budou v další cenové nevýhodě. Indie navíc v lednu zrušila zákaz vývozu cukru, který zavedla v roce 2023, aby ho v zemi měla dostatek. Do září 2025 mají vyvézt ze země jeden milion tun cukru.

Vzniká tak paradox. Cukr vyráběný v Evropě za přísných regulací je vytlačován produkty s vyšší uhlíkovou stopou, jejichž výrobní procesy často nereflktují požadavky na ochranu zdraví a životního prostředí.

Snižování výroby

Při současných výrobních nákladech a poklesu výkupních cen je situace v odvětví dlouhodobě neudržitelná. Tuzemské podniky proto zavádí různá opatření. Šetří na logistice cukrové řepy, manipulaci s výrobky a jejich skladováním nebo přicházejí s úsporami v údržbě a v investicích. Přes všechna tato opatření například druhý největší tuzemský výrobce cukru Moravskoslezské cukrovarny pravděpodobně končí výrobu v jednom ze svých závodů, a to v Hrušovanech na Jevišovce na jižní Moravě. V těchto týdnech totiž u pěstitelů cukrové řepy ruší objednávky osiva a nekontrahuje smlouvy s pěstiteli na letošní kampaň.

„Jelikož se bude pravděpodobně u nás na Moravě zavírat jeden závod, spousta pěstitelů cukrové řepy se ocitla v nelehké situaci. Plánovali pěstební plochy osít řepou a budou muset změnit osevní postupy, protože nemají kam dodávat cukrovou řepu. Středomoravské cukrovarny jako jsou Litovel, Vrbátky a Prosenice již další pěstitele nepřijímají z důvodu naplněných kapacit závodů. Pěstitelé od řepy nechtějí odcházet, ale asi nezbude nic jiného. Navíc v posledních letech se klesající cena cukru odráží také na výkupní ceně cukrové řepy. Zemědělci jsou v situaci, kdy se jim přestává vyplácet řepu vůbec pěstovat, protože je to finančně často nerentabilní,“ dodala předsedkyně Svazu pěstitelů cukrové řepy Moravy a Slezska Milada Rašková Měsíková.

České „bílé zlato“ do Afriky

Česko je ve výrobě cukru soběstačné. V minulosti jsme dokonce byli označováni za cukrovarnickou velmoc. V současnosti však musí cukrovarny měnit své obchodní strategie a hledat příležitosti i jinde. Kvůli dovozům cukru z Ukrajiny například společnost Tereos TTD z Dobrušky u Mladé Boleslavi přišla o část trhu, proto aktuálně hledá náhradu v zemích střední Afriky.

Sektorové šetření antimonopolního úřadu

Na nerovnováhu v dodavatelském řetězci v loňském roce upozornil také Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Z jeho šetření vyplynulo, že cenový tlak na zemědělce a zpracovatele způsobuje, že konečná cena cukru často neodráží skutečné výrobní náklady, což vůbec nepřispívá k dlouhodobé udržitelnosti odvětví.

Nejefektivnější kulturní plodina

Pokud budou tuzemské cukrovarny omezovat svou výrobu, přestanou současně odebírat řepu od zemědělců. Cukrová řepa přitom zpestřuje osevní postupy. Slouží jako takzvaná předplodina a díky hlubokému zakořenění přispívá k zúrodnění půdy. Díky své dlouhé vegetační době za své vegetační období vytváří největší množství biomasy ze všech pěstovaných plodin. Výrazně také snižuje emise oxidu uhličitého, který nezbytně potřebuje při procesu tvorby cukru sacharózy. Cukrovarnictví má i další významný dopad. Kromě přímého přínosu k HDP podporuje také

zaměstnanost na venkově.

<https://www.foodnet.cz/cs/aktuality/9097-ceske-cukrovary-zapasi-s-dovozem-levneho-cukru-ze-zahranici-budou-muset-omezit-vyrobu-a-hrozi-i-uzavreni-nekterych-zavodu>